

Zakres materiału nauczania biologii dla 3-letniego liceum ogólnokształcącego- klasy stacjonarne i zaoczne

Zakres rozszerzony

Obowiązujący podręcznik: **Biologia na czasie 3**,
Podręczniki dla szkół ponadgimnazjalnych

SEMESTR VI

Dział	Tematy	Zakres materiału nauczania
Genetyka	1. Budowa i rola kwasów nukleinowych	• budowa DNA • kształt cząsteczki DNA • rola DNA • budowa kwasu RNA • rodzaje i funkcje RNA • miejsce występowania RNA w komórce RNA jako materiał genetyczny
	2. Replikacja DNA	• replikacja DNA • modele replikacji DNA • semikonserwatywny charakter replikacji DNA • przebieg replikacji DNA • replikacja końców cząsteczki DNA – mechanizm działania telomerazy regulacja replikacji DNA
	3. Geny i genomy	• struktura genu • genom – kompletna informacja genetyczna • genom komórki prokariotycznej • genom komórki eukariotycznej • struktura chromatyny • upakowanie DNA w jądrze komórkowym genom wirusa
	4. Związek między genem a cechą	• kod genetyczny • ekspresja genu – odczytywanie informacji genetycznej • transkrypcja – proces syntezy RNA • odwrotna transkrypcja • modyfikacje potranskrypcyjne RNA w komórkach eukariotycznych • translacja – synteza białka modyfikacje potranslacyjne białek
	5. Regulacja ekspresji genów	• regulacja ekspresji genów w komórce prokariotycznej • model operonu (operon laktozowy i operon tryptofanowy) • regulacja ekspresji genów w komórce eukariotycznej • regulacja dostępu do genów • regulacja inicjacji transkrypcji

	regulacja po etapie transkrypcji
6. Dziedziczenie cech. I prawo Mendla	• badania Gregora Mendla • I prawo Mendla – prawo czystości gamet • przewidywanie wyniku krzyżówki genetycznej • krzyżówki testowe – krzyżówka jednogenowa cechy człowieka dziedziczone zgodnie z I prawem Mendla
7. II prawo Mendla	• zasada niezależnej segregacji cech – II prawo Mendla • krzyżówka testowa dwugenowa zasługi G. Mendla dla rozwoju genetyki
8. Chromosomowa teoria dziedziczenia	• badania Thomasa Morgana • główne założenia chromosomowej teorii dziedziczenia • geny sprzężone i geny niesprzężone sporządzanie genowej mapy chromosomu
9. Determinacja płci. Cechy sprzężone z płcią	• chromosomy płci człowieka • mechanizm dziedziczenia płci u człowieka • geny determinujące płeć u człowieka • chromatyna płciowa – nieaktywny chromosom X (ciałko Barra) • podstawowe typy determinacji płci u zwierząt • środowiskowy mechanizm determinowania płci • cechy sprzężone z płcią cechy zależne od płci
10. Inne sposoby dziedziczenia cech	• dominacja zupełna i dominacja niezupełna • kodominacja • dziedziczenie w wypadku alleli wielokrotnych • geny kumulatywne • geny dopełniające się (komplementarne) • geny epistatyczne i hipostatyczne plejotropia
11. Zmienność organizmów	• zmienność środowiskowa • znaczenie zmienności środowiskowej • zmienność genetyczna zmienność ciągła i zmienność nieciągła
12. Zmiany w informacji genetycznej	• mutacje somatyczne i generatywne • mutacje spontaniczne i indukowane • rodzaje czynników mutagennych • mutacje genowe • mutacje chromosomowe (strukturalne i liczbowe) • skutki mutacji transformacja nowotworowa komórki jako efekt mutacji

	13. Choroby jednogenowe Choroby chromosomalne i wieloczynnikowe	• rodzaje chorób genetycznych jednogenowych • choroby dziedziczone autosomalnie recesywnie • choroby dziedziczone autosomalnie dominująco • choroby dziedziczone recesywnie w sprzężeniu z płcią • choroby dziedziczone dominująco w sprzężeniu z płcią • choroby związane z dziedziczeniem pozajądrowym analiza rodowodów
	14. Biotechnologia. Podstawowe techniki inżynierii genetycznej	• biotechnologia klasyczna i molekularna • enzymy stosowane w biotechnologii molekularnej • techniki inżynierii genetycznej • badanie i izolowanie genu • wprowadzenie genu do genomu innego organizmu biblioteki genomowe i cDNA
	15. Organizmy zmodyfikowane genetycznie	• GMO • mikroorganizmy zmodyfikowane genetycznie • rośliny zmodyfikowane genetycznie • zwierzęta zmodyfikowane genetycznie produkty GMO
	16. Klonowanie – korzyści i zagrożenia	• naturalne klony • klonowanie mikroorganizmów i komórek • klonowanie roślin • klonowanie zwierząt • metody klonowania zwierząt • obawy etyczne dotyczące klonowania zwierząt klonowanie człowieka
	17. Biotechnologia molekularna w medycynie	• mapa genetyczna człowieka • profilaktyka chorób – nowoczesne szczepionki • diagnostyka molekularna • techniki stosowane w diagnostyce molekularnej • biofarmaceutyki • terapia genowa medycyna molekularna
	18. Inne zastosowania biotechnologii molekularnej	• biotechnologia molekularna w medycynie sądowej (profil genetyczny, ustalanie ojcostwa) -biotechnologia molekularna w badaniach ewolucyjnych i systematyce organizmów (filogenetyka molekularna)
	19. Rozwiązywanie i analiza arkusza maturalnego	• Umiejętności standardowe • Rozwiązywanie arkusza maturalnego